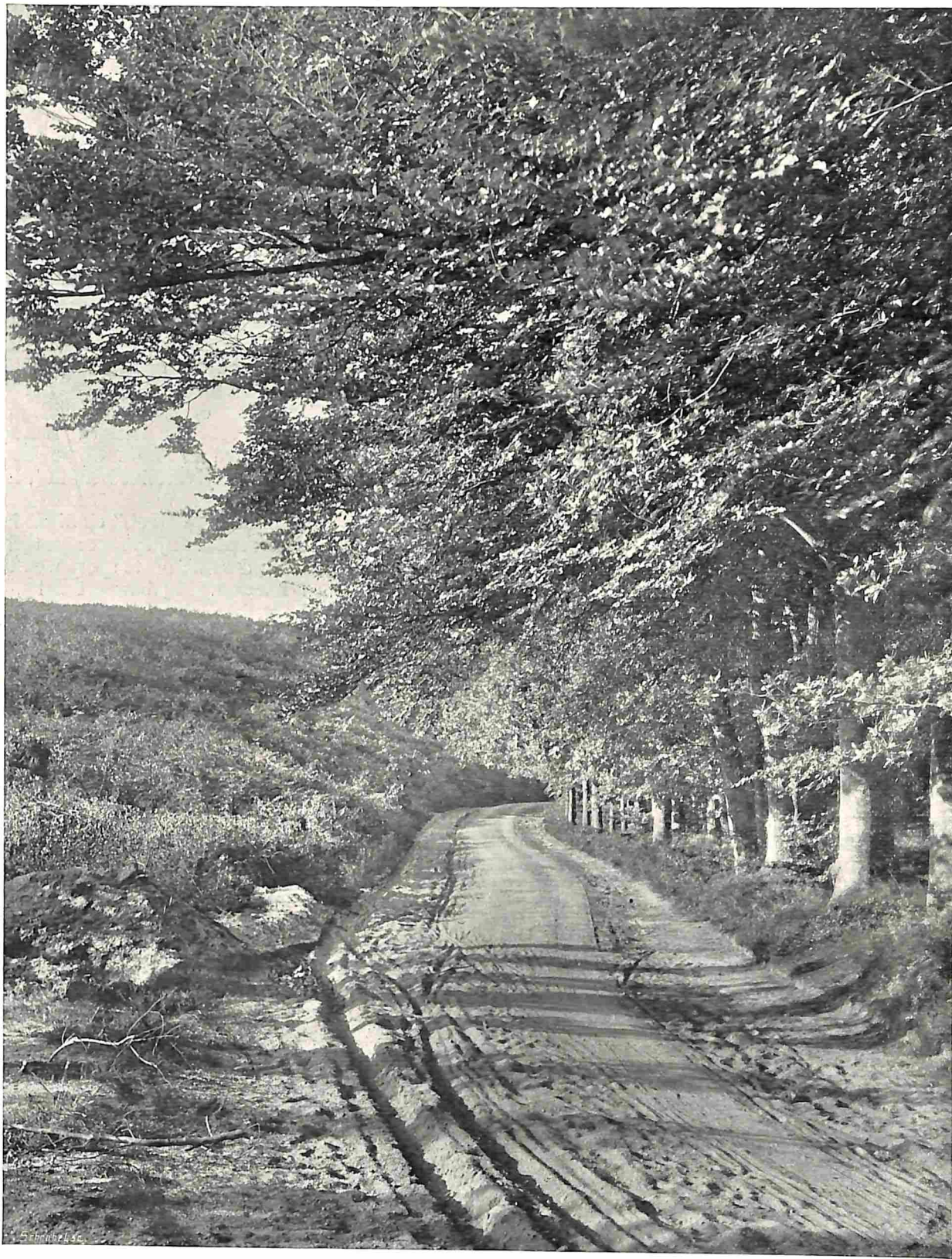

BUITEN

15^E JAARGANG N^O. 6

ZATERDAG 5 FEBRUARI 1921.

DE ITALIAANSCHER WEG BIJ DE DUNO.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE ITALIAANSCH WEG BIJ DE DUNO, ILLUSTRATIE .	BLZ. 61
VAN TWEEËRLEI RAS (6), DOOR HAL G. EVARTS . . .	62
EEN MOOI OUD DUITSC STADJE, DOOR A. GREINER, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 64—66
HOE DE DIEREN SPREKEN (11), DOOR WILLIAM J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL	BLZ. 65
DE ST. ANTHONYKAPEL TE 'S HERTOGENBOSCH, DOOR DR. X. SMITS, GEÏLLUSTREERD	67
VAN HOLLAND'S GRENZEN (VERVOLG), DOOR W. J. J. C. BIJLEVELD, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 67—71
VOLKSETYMOLOGIE, I, DOOR F. W. DRIJVER	BLZ. 70
DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE (19), DOOR J. ALLAN DUNN	71
TWEE VRIENDEN, ILLUSTRATIE	72

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geueve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

VAN TWEEËRLEI RAS

6) DOOR HAL G. EVARTS.

FLASH wist niet, dat wanneer menschen slapen, hun hersens niet in werking zijn, maar wél wist hij, dat dan hun lucht negatief is. Hij kon dan ook wel de identiteit vaststellen van degenen, die hij vroeger al ontmoet had, maar dat was alles — hij kon ze niet met behulp van zijn neus en ooren classificeeren, zooals hij dadelijk deed, wanneer zij dachten en spraken.

Eén van deze menschen herkende hij als Vader Kinney, dien hij dikwijls bij Moran gezien had. De tweede was hem vreemd, maar geen van beiden interesseerde hem ook maar in het minst. De derde daarentegen was van een soort, zooals hij nog nooit gezien had. Hij wist onfeilbaar, dat dit het vrouwtje zijn moest van het geslacht mensch — de eerste vrouw, die hij leerde kennen. Er stroomden een stralende levenskracht en gezondheid, en een weldadige, vriendelijke belangstelling in alle dingen van haar uit — en daaraan voelde Flash, dat zij niet in slaap was.

Zij lag wakker en genoot van het zilveren getrompetter van elkaar uitdagende mannetjes-elanden, dat van ver en vlakbij klonk — gewonnen als zij was door de betoovering van de Korte Blauwe Maan.

Flash voelde zich onweerstaanbaar tot haar getrokken. Hij verlangde vurig, dicht bij haar te kruipen, en dit vreemde wezen nauwkeurig te leeren kennen. Hij zag wel, dat zij naar hem keek; dus stapte hij van onder de boomen uit op de door de maan beschenen open plek en bleef toen staan.

Toen begon het meisje te spreken. „Kom eens hier,” zeide zij.

Bij het geluid van haar stem openden de twee mannen naast haar onmiddellijk hun oogen, maar maakten geen beweging. Flash merkte, dat zij wakker waren.

„Kom eens hier,” zeide zij nog eens, en stak haar hand uit.

Flash deed een stap vooruit, en één kort oogenblik zwaaid hij zijn langen ruigen staart in de lucht, maar liet dien weer zakken. Voetje voor voetje kwam hij nader, terwijl hij een waakzaam oog hield op de twee zwijgende toeschouwers naast haar. Met zijn neus raakte hij even de toppen van haar vingers aan.

Het meisje stak haar hand nog verder uit en streelde zijn kop.

„Kom dan maar hier — wees maar niet bang voor me — ik zal je geen kwaad doen!” vleide zij.

Hij kroop nog dichtër naar haar toe, terwijl hij van genot rilde bij de zachte aanraking van haar hand. Hij wreef met zijn neus langs haar wang en stak hem in haar dik bruin haar, waarvan hij den geur diep inademde; toen richtte hij plotseling weer den kop op en gluurde langs haar heen naar de twee mannen, want een van hen begon te spreken.

„Dat is de eerste keer, dat hij zich door een ander dan Moran laat aanraken,” zei Kinney.

„Ken je hem dan?” vroeg de vreemdeling.

„Wel ja, het is Flash!” antwoordde Kinney. „Hij is van Clark Moran. Maakte het je niet zenuwachtig, toen je daar een wolf zoo naar haar toe zag sluipen?”

„Neen,” zei de ander. „Een wolf zou in geen duizend jaar zóó dicht bij ons zijn gekomen. En dan zag ik ook, dat hij zijn staart in de lucht zwaaid, toen Betty hem aansprak. Een wolf steekt zijn staart nooit in de hoogte — daaraan zag ik dat hij een hond was.”

Die vreemdeling met zijn kort geknipten baard en zijn kort afgebeten oostelijk accent kende blijkbaar de dieren, die in de heuvels leven. Beider stem had een vriendelijken klank en Flash ging naast het meisje plat op den grond liggen.

„Wie is die Moran?” vroeg zij. „Ik wil zijn hond van hem koopen.”

Kinney grinnikte eens en schudde het hoofd.

„Dat kun je niet,” zeide hij.

„Maar ik wil hem hebben,” hield zij vol. „Voor een hoogen prijs zal hij hem toch zeker wel verkoopen!”

„Neen, neen,” zei Kinney. „Moran schijnt genoeg geld van zichzelf te hebben, om voor zijn plezier te kunnen reizen. Geld is hem niet zooveel waard als Flash. Hij zou hem tot geen prijs willen missen.” En Kinney vertelde hem in 't kort de geschiedenis van den wolf.

„Moran is een wonderlijke kerel,” eindigde hij.

„En een goede kerel ook. Hij brengt zijn tijd zoek, met het ééne dier vóór, het andere na, op te sporen, en te bestudeeren, hoe het leeft en handelt. Hij beweert zelfs, dat zij onder elkaar praten in klanken en geuren.”

„Een natuuronderzoeker dus,” zei het meisje.

„Dat is hij. Een natuuronderzoeker is hij vast en zeker. Hij kwam hier binnen door de Sunlight Gap, en is nu al drie maanden bezig deze streek te onderzoeken. Niemand heeft hem in dien tijd gezien. Hij moet hier dichtbij gekampeerd zijn. Maar Flash kan je niet koopen, Betty. Moran houdt hem voor gezelschap, als hij alleen rondtrekt.”

„Dan zal ik niet probeeren hem te koopen,” besloot het meisje edelmoedig.

Kinney grinnikte weer, terwijl hij zich omdraaide, en zijn onderbroken slaap trachtte te hervatten.

De twee mannen sliepen weer in en Flash lag doodstil naast het meisje; haar hand rustte op zijn kop en hield hem zoo vast. Al spoedig bewees haar regelmatige ademhaling, dat ook zij in slaap gevallen was.

Verderop in het dal hoorde Flash hun paarden rondtrappen. Hij sloop weg, om eens te zien, of zij bij elkaar waren; één paard was aan een paal vastgebonden en de rest graasde in de buurt. Toen ging hij weer terug naar het meisje. Tweemaal gedurende dien nacht was zij half wakker. „Flash,” zeide zij dan slaperig, „Flash, ouwe jongen, ben je er nog?” en strekte haar hand uit, om hem te streelen.

Als zij hem bij den naam noemde, was er iets in haar stem, dat hem sterk ontroerde, en die ontroering deed alleen onder voor zijn liefde voor Moran. Hij wachtte tot de morgen begon aan te breken, steeds hopen, dat zij nog eens zou ontwaken. Toen werd hij echter zenuwachtig — Moran zou nu spoedig wakker worden en er op wachten, dat hij de paarden naar het kamp dreef.

Een half uur vóór de eerste streep licht in het Oosten verscheen, sloop hij weg, bleef onder de boomen staan, keek nog eens om, en zette het toen op een loopen, om bij Moran te komen. Er was een krachtige frischheid in de lucht; waar hij open plekken oversteken moest, was het lange gras met rijp bedekt, dat kraakte, als het onder zijn pooten boog. Hij was nog nooit zóó lang van Moran weg geweest, en nu hij eenmaal onder de betoovering van het meisje uit was, groeide zijn verlangen, om bij zijn baas terug te zijn en te zien, of alles in orde was, haast tot een paniek, zoodat hij met verba-

zingwekkende snelheid mijlen aflegde. Hij vond Moran al op, bezig het vuur aan te maken.

„Waar zijn de paarden, Flash?” klonk Moran's groet. „Ga ze eens gauw halen, jongen! Breng ze maar hier!” Hij wenkte met zijn arm naar een weiland beneden in het dal. „We gaan vandaag vroeg op reis. Wij moeten terug naar het laagland, Flash! Verlang je er naar terug te gaan?”

Laat in den namiddag hielden zij stil op den kam van een machtigen bergrug; daar keerde Moran zich om en wierp een laatsten blik op het land, waar zij deze drie maanden alleen hadden rondgezworven. Plotseling viel zijn oog op een rijtje bewegende stippen in een nauw dal beneden hem, en hij richtte dadelijk zijn kijker op die plek. Twee mannen dreven met moeite een karavaan van een dozijn lastpaarden langs een wildpaadje voort.

Aan de twee roomkleurige lederen broeken en het bonte koepaard in de uitrusting herkende Moran den troep; het was die van Brent. Hij begreep, dat de andere man dezelfde moest zijn, die zich iederen herfst door Brent naar dit land liet geleiden, om er op jacht te gaan.

„Daar is Brent, Flash,” zeide hij. „Zij komen er net in, dus is het maar goed, dat wij er net uitgaan. Je zoudt op een nacht wel eens tegen hun kamp kunnen aanloopen, en dan zou de hel losgebroken zijn. Ik zou geen halven cent voor Brent's leven geven, als jij hem ergens in zijn dekens gewikkeld in slaap vindt. Die man, die bij hem is, is een advocaat uit New-York — Luther Nash. Ik wou, dat je dien eens beruiken kon, of zijn stem hooren. Ik ben benieuwd, wat jouw oordeel over Nash zou zijn.”

Iederen herfst kwam Nash voor een uitstapje van veertien dagen met Brent naar de heuvels, en jaren geleden had Moran hem wel ontmoet. Op één van Moran's reizen naar het Oosten, was Nash hem komen opzoeken — en, voor zoover het Moran betrof, was die ééne keer genoeg geweest.

Moran's gezonde natuurlijke opvatting van wat behoorlijk is en wat niet, was in opstand gekomen tegen de levenswijze van dezen man. Hij had genoeg begrip voor alle mogelijke menschelijke zwakheden, maar niet voor de afschuwelijke, perverse uitspattingen, waaraan Nash zich te buiten ging. Zelfs zijn vloeken was geen gewoon profaneeren, maar kwam voort uit een verdorven plezier in gemeenheid.

„Hij heeft mij ééns mee uitgenomen, Flash,” zeide Moran. „Het is een afschuwelijke kerel — die Nash. Ik houd net zooveel van hem, als jij van bedorven vleesch.”

Hij liet zijn kijker over de heele streek gaan, en zocht op de met gras begroeide hellingen van de rotspunten naar een kudde bergschapen. Nog een andere rij paarden trok daar zijn aandacht; zij namen hun weg naar rechts boven de boschlijn, in de richting van den Rampartpas. Achter de lastdieren aan wandelden drie menschen, die hun paarden den steilen bergrug opdreven.

Moran liet zijn ellebogen op een rotsblok rusten, om steun te hebben voor een goeden uitkijk. Hij tuurde lang en aandachtig, vóór hij zich eindelijk omwendde, op zijn paard sprong en de tegenovergestelde helling afreed.

„Een van dien troep was een vrouw, Flash — een meisje,” zei hij na een poosje. „Wat in de wereld denk je wel, dat die hier in de hoogte te zoeken heeft?”

Ver beneden en in de diepte konden zij kleine groene plekes onderscheiden, die het dichte bruin van de lage randheuvels onderbraken; dat waren kleine stukjes bouwland, die aan de kolonisten hoorden, die langzamerhand het weidegebied gingen bewonen.

Zij hielden halt op een kleine weide tegen de helling van een heuvel aan. „Ik zou wel eens willen weten, of zij jong en mooi was,” zei Moran, toen hij nog een laatste pijpje zat te rooken voor het naar bed gaan.

„De tooverkracht van de Korte Blauwe Maan werkt ook al op mij, Flash,” ging hij voort. „Per slot van rekening kan een man ook wel eens te lang alleen zijn. Dat alles, waar we zoolang naar geluisterd hebben — dat is het. De reebokken, die hun horens polijsten aan de boomen, en al die trompettende elanden. Die klank, waar jij op zit te wachten iederen nacht, zonder te weten, wat het is. De paartijd van de wolven begint pas over een paar maanden — als die er is, zal je wel te weten komen, wat dat alles beteekent. Het is hetzelfde met ons allemaal, ook met ons menschen. Elk levend wezen heeft één ding noodig om zijn leven vol te maken — een liefste.”

Toen Moran sliep, klom Flash terug naar den kam van den

bergrug. Van een hoogte boven het dal, waar Brent's karavaan laat in den namiddag halt gehouden had, glom een licht. Het zwaaide heen en weer, alsof het los in de lucht hing. Ver weg tusschen de kale rotsen bij den Twee-Oceanenpas zag Flash een klein vurig punt door de heldere lucht flikkeren. Ook dat slingerde van links naar rechts.

Flash kon de boodschap niet lezen, maar hij bleef op wacht tot de lichten verdwenen. Uit de diepte beneden hem klonk van den éénen kant het wilde, doordringende getrompetter van een ouden mannetjes-eland en het fluitende snuiven van een zwarten reebok, van de andere zijde het van tijd tot tijd opklinkende getinkel van een paardenbel. Die herinnerde hem aan zijn plicht.

Hij keerde het Land van de Vele Rivieren den rug toe en liep de tegenovergestelde helling af, naar Moran en de wereld der menschen.

HOOFDSTUK VI.

Niettegenstaande hij zich koeltjes van alle menschen op een afstand hield, was Flash een groote gunsteling op de boerderij Bar T. Hij was sterk veranderd; zijn vroegere dartele levendigheid had plaats gemaakt voor een doffe moedelooze neerslachtigheid. Moran was uit zijn leven verdwenen — en het leven had voor hem geur en kleur verloren.

Hij kon niet weten, dat Moran gauw terug zou komen, of anders om hem zou zenden; hij wist alleen maar, dat zijn meester weg was, en het verlangen naar hem was als een slepende ziekte.

Dikwijls bleef Flash een tijdje van de Bar T. weg. Later bemerkte men, dat hij verscheidene keeren naar de hut van Harmon was geweest; ook had hij eenige dagen in Vader Kinney's kamp doorgebracht. Daarna begreep men wel, dat hij, tijdens zijn afwezigheid van de boerderij, op een van de plaatsen was, die hij in zijn gedachten met Moran verbond. Zijn manier om de kudde te hoeden was een wonder van intelligentie, maar het was slechts een werktuigelijk volvoeren van den plicht, dien Moran hem geleerd had; want hij had geen plezier meer in zijn werk.

Terwijl hij op een hoogte zat, op een paar honderd meter afstand van het slaaphuis, hoorde hij duidelijk iemand zijn naam roepen. Hij keerde zich echter kalmpjes af en liep weg door de duisternis. Hij had alle menschelijke woonplaatsen mijlen in den omtrek onderzocht en nergens eenig teken van Moran gevonden. Flash verloor alle hoop, en tegelijk daarmee zijn trouw aan de wereld der menschen. Steeds meer luisterde hij naar de nachtelijke geluiden, die hem riepen, en veel tijd bracht hij alleen in de heuvelen door. Hij dwaalde doelloos rond, totdat de dag begon aan te breken: toen rolde hij zich in elkaar op een hoogte, zeventig mijlen van de Bar T. boerderij verwijderd, en viel daar in slaap. De lucht was koud en prikkelend. Behalve de dikke sneeuwwhoopen in de ravijnen, was de in den herfst reeds vallende sneeuw in de lage heuvels weggesmolten, maar de rotspunten waren, hoe vroeg het ook in den tijd was, met een dikke, verblindend witte laag ijzel bedekt. Met het rijzen van de zon kwam er een stevige bries op, die fel stond op de onbeschutte hoogte, waar Flash lag, zoodat deze opsprong om een minder koude schuilplaats te gaan zoeken.

Beneden hem was een koeherder te paard bezig eenige koeien uit de ruig begroeide kloven van de helling bijeen te drijven. Terwijl Flash toekeek, liep een rund plotseling den verkeerden kant uit en de ruiter zwenkte zijn paard en wierp zich dwars overzij om het tegen te houden.

In Flash deed de gewoonte zich gelden: hij sprong vlug de helling af, om de koe terug te drijven. Maar op hetzelfde oogenblik, dat hij zich vertoonde, trok de ruiter met een ruk zijn paard terug, zoodat het op de achterpooten stond, en vuurde zijn geweer af. Flash duizelde en hapte naar lucht, terwijl een heete pijn door zijn lenden schroeide en een scherpe knal in zijn ooren kraakte. Hij vluchtte weg; achter hem barstten felle geweerschoten in snelle opeenvolging los. Zand en kiezel vlogen om hem heen en hij hoorde het kermende fluiten van de kogels vlak naast zijn kop.

Flash kende het gebruik van vuurwapens wel. Dikwijls had hij Moran en anderen zien schieten en na elk schot was er een prairiehaas in doodstrijd omgetuimd of lag er een stervende antilope op den grond te stuiptrekken. En hij begreep, dat deze man, om de hemel mocht weten welke reden, getracht had hem te doodden.

(Wordt vervolgd).

BIJ DE ROTHENBURGER POORT TE DINKELSBÜHL.

EEN MOOI OUD DUI TSCH STADJE.

DINKELSBÜHL.

DAT Duitschland een aantal karaktervolle oude steden rijk is, is voor de meeste Hollanders geen geheim. Maar toch slechts weinige worden er door hen bezocht, en gewoonlijk weten zij er niet veel meer te noemen dan Goslar, Hildesheim, Rothenburg o. d. Tauber en misschien Hameln — de rattenvangerstad. Maar er zijn er veel en veel meer.

Tot de stadjes in Zuid-Duitschland, die hun bekoorlijk antiek uiterlijk van eeuwen geleden bijna onveranderd behouden hebben, behoort ongetwijfeld ook de voormalige rijksstad Dinkelsbühl. In een echt-Duitsch landschap tusschen beboschte heuvelen en vruchtbare beemden ligt het overoude stadje nabij de grenzen van Schwabenland aan de vischrijke Wörnitz, welker traag voortstroomende wateren de van ouderdom grijze muren bespoelen. Om de met klimop begroeide en met torens van allerlei soort en gedaante gesierde ommuring loopen de wallen en grachten, de laatste nog gedeeltelijk met water gevuld. Aan de vier hoeken rijzen indrukwekkende torens op, wier poorten nog op dezen dag de eenige in- en uitgangen voor het verkeer vormen.

Binnen de stadsmuren vindt men een rijkdom van schilderachtige kijkjes vol echt-middeleeuwsche beslotenheid en oudburgerlijke welgedaanheid. En toch zijn de hoofdstraten, hoe kronkelend ook, opvallend breed, anders als in de meeste andere voormalige rijksstadjes, en de met fonteinen en monumenten gesierde pleinen ruim.

Reeds dadelijk bij 't binnentreden door de hoge Wörnitzer poort met zijn bouwvallig voorgebouw komt de bezoeker op een ruim plein met een mooie renaissancebron, het oude raadhuis-plein. Hier wordt elk jaar ter herinnering aan de overgave der stad aan de Zweden en de door de Skandinavische overwinnaars geschonken genade, te danken aan de smeebeden der kinderen in den ruwen tijd van den 30-jarigen oorlog, een kinderfeest gehouden. Dan vormen de huizen met de hoge gevels, de spitse stadspoort en het statig oprijzende koor der St. Georgkerk een décor, dat moeilijk sprookjesachtiger en indrukwekkender zou kunnen zijn.

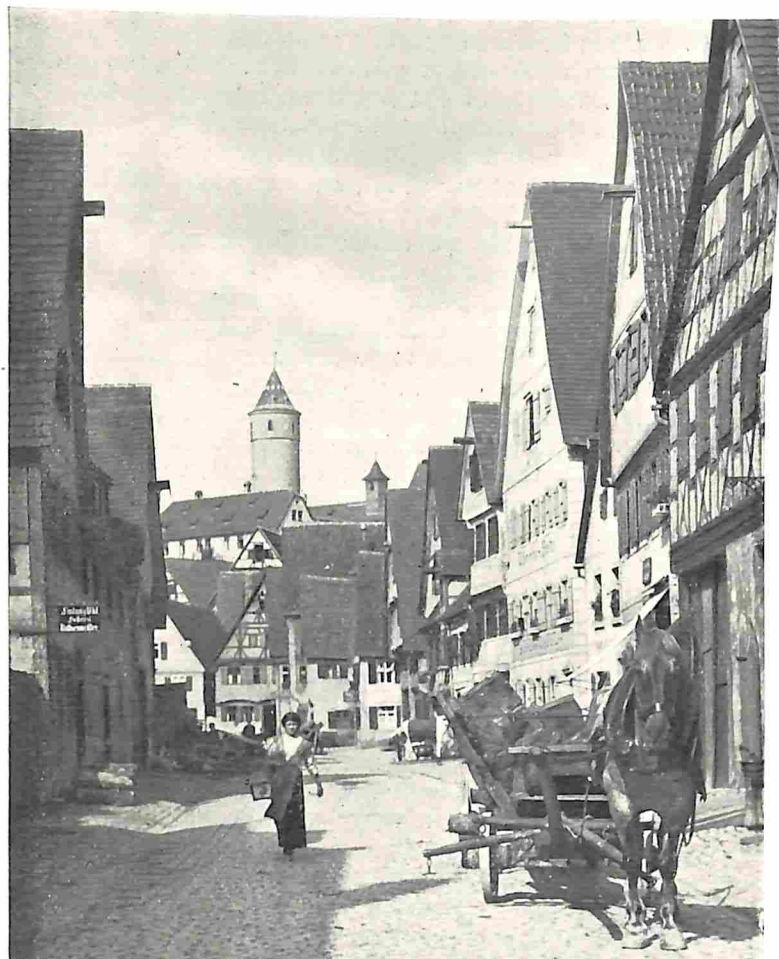
Een zeer merkwaardig gebouw is deze St. Georgkerk. Midden op het zoo schilderachtige marktplein rijst haar geweldige massa, die wel eens met een groote ark verge-

leken wordt, ten hemel. Pakkender nog dan haar zwaar maar sober uiterlijk is haar inwendige, waartoe vier hoofdportalen toegang verleen. Verrast staat hij die binngetreden is in een imposante ruimte vol verheven schoonheid, die door drie even hoge beuken gevormd wordt; 22 krachtige pilaren en 26 halve peilers ondersteunen het vlakke, in drieën gedeelde gewelf. Een zee van licht straalt door de 26 hoge getraceerde vensters in de kerk en schijnt over de muren en grijsgroene hardstenen pilaren, die als marmer glanzen. Maar niet alleen den architect geeft het plechtig-schoone bedehuis veel te genieten; ook de schilder en de kunsthistoricus vindt hier veel van zijn gading, als hij de kostelijke altaarbeschilderingen van oude meesters als Wohlgemut, Dürer, Schaufelin en Zeitblooms, prachtige beeldhouwwerken als de mooie sacramentsbewaarpilaars, de doopvont, de preekstoel enz. beschouwt.

Wanneer men de kerk verlaten heeft en op het Marktplein komt, waarop van alle kanten schilderachtige steegjes uitmonden, dan trekt opnieuw een merkwaardig gebouw de aandacht: het Duitsche huis, een kleinnoodiënschrijn van Deutsche renaissance.

Wie houdt van huizen met hoge gevels, mooie oude huisdeuren, stille schilderachtige binnenplaatsen en kronkelende stegen met vooruitspringende huizen, kan op een wandeling door Dinkelsbühl zijn hart ophalen. Het bekoorlijkste echter aanschouwt hij bij een wandeling om het stadje: geheimzinnige oude stadsmuren met sprookjesachtige tuintjes aan de vestinggrachten, met klimop begroeide verdedigingstorens, schaduwrijke lindenlanen en een pracht van een park tusschen twee met riet omzoomde vijvers, in welker water zich de oude torens spiegelen en witte zwanen statig drijven.

De stad biedt zelfs hem, die meer dergelijke oude plaatsen gezien heeft, een overvloed van bezienswaardigheden. Maar ook de historicus en oudheidkundige kan er genieten. Hem vertelt het boertje in den kloosterhof der Karmeliten de aardige sage van de stichting der stad en haar ontstaan. In werkelijkheid is echter de stad veel ouder dan in deze sage aangenomen wordt. Dit bewijzen oorkonden uit de 12de eeuw, waaruit blijkt dat Dinkelsbühl reeds toen een versterkte plaats was, die de eerste trappen zijner ontwikkeling al geruimen tijd achter zich had. In die tijden stond op de plaats van de tegenwoordige Georgskerk (1446—1494

EEN SCHILDERACHTIG STRAATJE TE DINKELSBÜHL.

gebouwd) een romaansch bedehuis, waarvan nog steeds de toren met zijn karakteristiek portaal is overgebleven. In 't jaar 1285 vertoefde hier Rudolph van Habsburg. Koning Albrecht I, zijn zoon, verleende de stad reeds in 't jaar 1315 alle rechten en privilegiën, waarover Ulm beschikte. Toentertijd hadden de patriciërs het bestuur der stad in handen; van 1387 af namen ook de gilden aan de regeering deel.

Een nijvere, zelfbewuste burgerij woonde in die verre tijden binnen de muren der rijksstad. Hare ligging aan den grooten handels- en verkeersweg, die in de middeleeuwen tot den tegenwoordigen tijd het Zuiden met het Noorden verbond, was zeer gunstig. Moeilijke tijden braken voor Dinkelsbühl eerst in den aanvang der kerkhervorming aan, toen de groote meerderheid der burgerij tot het nieuwe geloof overging, terwijl de regeerders aan het katholiek geloof trouw bleven. Ook na de stormen van den 30-jarigen oorlog, tijdens welken de stad achtmaal belegerd en veroverd werd, duurden de godsdiensttwisten nog langen tijd voort. Deze beroeringen en later weer de Napoleontische oorlogen in 't begin van de 19e eeuw, brachten de eens zoo bloeiende stadsgemeenschap herhaaldelijk aan den rand van den ondergang, tot door den overgang aan Beieren in 1806 aan de rijksstad een einde kwam. Van toen af herstelde zich echter de stad van hare zware wonden, en tegenwoordig is Dinkelsbühl van alle moderne gemakken, als bronwaterleiding, rioleering, elektrisch licht enz. voorzien en verheugt het zich in een bevredigende welvaart, ofschoon het tegenwoordig reeds lang ver van de groote verkeerswegen ligt. Ja juist dank zij dit feit. Want daardoor behield het zijn antiek uiterlijk en werd het bekend als een bekoorlijk stadje, dat vooral des zomers vele bezoekers trekt.

Uit den tijd van den 30-jarigen oorlog stamt het reeds genoemde feest, dat, blijkens de oorkonden als zuiver schoolfeest eigenlijk veel ouder, met gebeurtenissen uit het jaar van de komst der Zweden (1632) verbonden, langzamerhand weder een algemeen karakter gekregen heeft, en dat nu het jaarlijksche middelpunt voor het Dinkelsbühler leven vormt. Ter gelegenheid dezer „Kinderzeche", een vroolijk kinder- en volksfeest, wordt sinds 18 jaren ook een stemmingsvol „festspiel" opgevoerd, elken derden Zondag in Juli.

En zoo heeft het Frankisch-Schwabische grensstadje door de eeuwen heen tot op dezen dag zijn oorspronkelijkheid, zijn eigenaardigheid en zijn kalme rust, zijn gemoedelijke

bouwstijl, zijn oude zeden en gewoonten en zijn oeroud feest echt en onvervalscht bewaard.

In onzen ernstigen tijd vormt het een bekoorlijke idyl'e, die rust-behoevenden en minnaars van schoonheid weldadige oogenblikken van genieting schenkt en door hen niet licht vergeten zal worden.

A. GREINER.

HOE DE DIEREN SPREKEN

II)

DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

Voor gewone waarnemingen op korten afstand zijn oog of oor voldoende, en als ze bezig zijn met iets dat dichtbij of goed in 't oog vallend is, werken de vijf zinnen onafhankelijk van elkaar. Maar als zoo'n waarneming ten einde of mislukt is, en de mensch als 't ware in zichzelf terugkeert, dan, in de rust, stemmen alle zinnen overeen en komen samen tot een enkel volmaakt werktuig om waarnemingen mee te doen. (Hier is, in Afrikaanschen vorm, niets meer of minder dan het onderbewuste ik van den psycholoog, met zijn geheimzinnige verrichtingen). Op zulke oogenblikken worden het heele dier of de heele mensch, niet zijn hersens en zinnen alleen, ontvankelijk voor de eerste indrukken, voor onhoorbare geluiden of trillingen, voor onzichtbare kleuren, voor geuren die niet te ruiken, of eigenschappen, die niet te tasten zijn, — voor een reeks van onnaspeurlijk fijne mededeelingen uit de buitenwereld, die gewoonlijk onopgemerkt blijven omdat de zinnen meestal gescheiden zijn, elk met zijn eigen bericht bezig. Dus als een slapend dier plotseling gewaar wordt dat hij op zijn hoede moet zijn, verneemt hij het naderend gevaar niet door ooren of neus, maar door *chumfo*, door de volmaakte samenwerking van al zijn zinnen, die als één zin optreden. Op dezelfde wijze weet een rondzwervende zwarte altijd waar zijn hut of zijn kamp is; hij houdt den juisten koers in den donkersten nacht, vindt zijn weg door een uitgestrekte wildernis, keert er tot elke plek terug waar hij wat achtergelaten heeft en verbaast dikwijls Afrika-reizigers door de lucht te krijgen van hun doen, als ze nog op grooten afstand zijn.

Dat is wijsbegeerte der inboorlingen; en wat er ons het meest van treft is, dat ze niet bijgeloovig maar scherp

BIJ DE OUDE MUREN VAN DINKELSBÜHL.

waarnemend is, niet dom maar verstandig en wetenschappelijk, want het lijkt wel of ze vooruitloopt op onze jongste biologische ontdekkingen, of liever, zooals we zien zullen, het is een wijsbegeerte, die rust op de biologische wetenschap, deze tot grondslag heeft.

Misschien komt de eerste veronderstelling — dat de wilde wel eens gelijk kon hebben met zijn theorie — voort uit de buitengewone gevoeligheid van sommige blinden, die vol vertrouwen door een wanordelijke kamer loopen, of die de groote wasch uitzoeken als ze uit de wasscherij terug is. Deze blinden zeggen en geloven, dat zij de voorwerpen vermijden doordat ze den toenemenden luchtdruk voelen als ze naderen, of dat ze op den reuk af de wasch uitzoeken; maar het schijnt aannemelijker dat grooter eenheid en verfijning van al hun zintuigen het gevolg is van hun leven in de duisternis.

Dat onze menschenlijke zinnen ongebruikte vermogens hebben, of dat wij mogelijk nog meer zinnen bezitten, waar we ons niet van bewust zijn, moge blijken wanneer men het verschijnsel van het gehoor bestudeert, vooral bij het hooren van een vreemd geluid in de bosschen, of 's nachts thuis. Men neemt aan dat wij de herkomst van een geluid door het oor bepalen, en dat we er omvangrijkheid of afstand van vaststellen naar ons oordeel over vroegere ondervindingen; maar dat is naar mijn meening een secundaire, geen primaire handeling. Wanneer we geheel onwillekeurig te werk gaan, is het alsof we de herkomst van het geluid niet door onderzoek of proefnemingen bepalen, maar onmiddellijk, instinctmatig, onbewust, en daarna trachten we door ons oor of ons oordeel onzen eersten *chumfo*-indruk te bevestigen.

Om een eigenaardig voorbeeld te nemen: we liggen 's nachts zoo'n beetje te dommelen, als een zwak, vreemd geluid plotseling tot ons bewustzijn doordringt. Wanneer we nu natuurlijk te werk gaan, zullen we negen van de tien keeren het geluid onmiddellijk thuisbrengen, zonder ons „scherpe” gehoor er bij te pas te brengen; maar als we onzen eersten indruk veronachtzamen of kwijt raken, kunnen we wel een uur lang zoeken en weer naar bed gaan, zonder de oorzaak van de stoornis te ontdekken. Of ik ga 's nachts langs een eenzamen weg, meer op mijn hoede dan gewoonlijk, als een plotselinge kreet uit de duisternis barst. Hij duurt maar een onderdeel van een seconde en alles is

weer stil; toch ben ik in dat vluchtige oogenblik drie dingen wijzer geworden; ik weet de richting van den kreet, ik weet, ofschoon 'k hem nooit eerder gehoord heb, of het een luide kreet van uit de verte of een zwakke kreet van dichtbij is; en ik ben zoo vast overtuigd van de plaats waar hij vandaan kwam, dat 'k naar de bepaalde plek toega, 't doet er niet toe of 't in de buurt of ver af is, en zeg: „die kreet kwam hier vandaan.”

Zoo gaat het ook als we onwillekeurig handelen; maar wanneer we onze ooren vertrouwen om een oordeel te vormen, zooals de mensch geneigd is te doen, dan kunnen we lang zoeken eer we den kreet van een vogel of ander dier, of van een verdwaald kind 's nachts thuisbrengen.

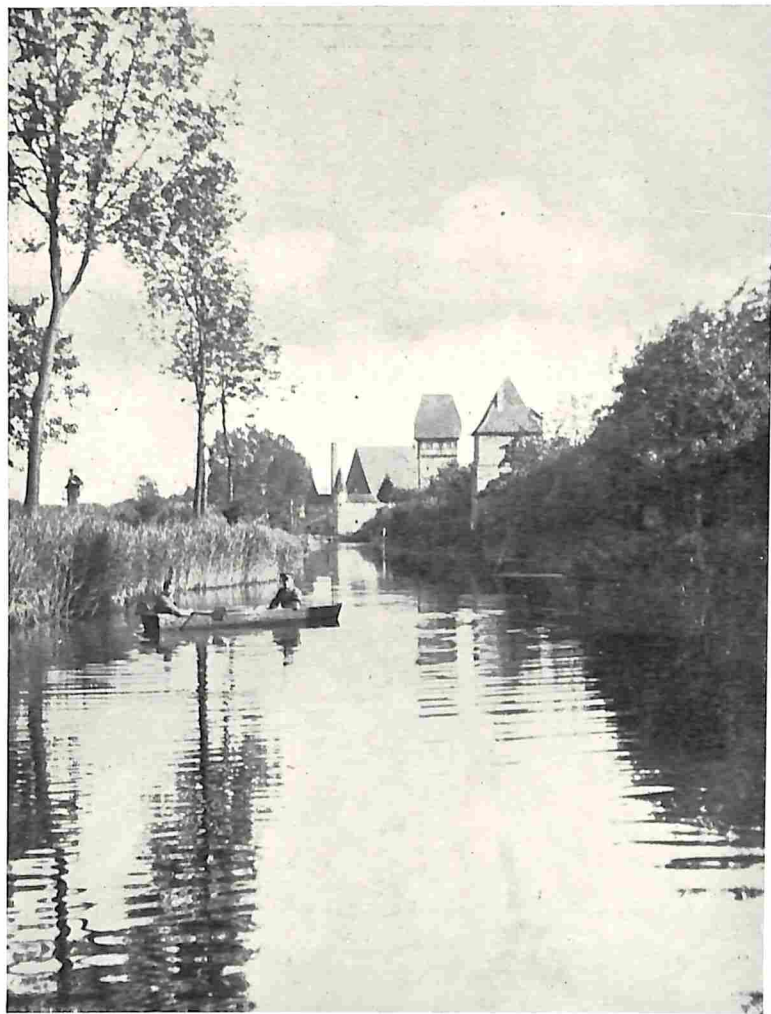
Het is makkelijk zich hierin te vergissen, want we worden zoo belemmerd door aangeleerde gewoonten, dat het moeilijk is volkomen onwillekeurig te handelen; maar ons spoor wordt duidelijker wanneer we die zaak van 't gehoor onder de dieren bestudeeren. Zoo ligt je hond bijvoorbeeld bij het vuur te slapen, wanneer er een flauw gerucht of een voetstap buiten klinkt. Soms is er eigenlijk in 't geheel geen geluid als hij opspringt, maar nauwelijks is de deur voor hem geopend, of hij is het huis al om en er vandoor, regelrecht naar zijn rustverstoring toe, alsof hij het precies wist te vinden; en dat is waarschijnlijk ook wel zoo. Toch, ik herhaal het, is een hond een heel suf beest in vergelijking met zijn wilde soortgenooten. Hun vermogen om een geluid thuis te brengen is bijna ongelooflijk, niet omdat zij fijner ooren hebben (want het menschenlijke oor is veel gevoeliger, is ontvankelijker voor ontelbare schakeeringen, tonen, welluidendheden, die geen zin hebben voor een dier), maar om wat de Zwarten hun beter *chumfo*, of wij onnadenkend hun krachtiger instincten noemen.

Hier ben ik diep van doordrongen bij de gelegenheden dat ik getracht heb een eland te lokken in de wildernis. Als we deze dieren waar 't afgelegen is, waar er nog nooit op hen gejaagd is, opzoeken — een moeilijke zaak in onzen tijd — antwoorden de mannetjes gauw genoeg, soms wel te onmiddellijk, zooals dien keer toen een groot monster menaar m'n kano joeg en me zonder hoed er heen dreef; maar in een streek waar veel gejaagd wordt zijn ze heel schuw en komen uiterst behoedzaam op ons lokken af. De beste manier om ze op zoo'n plek te zien, is 's avonds een paar keer te roepen, tot men antwoord krijgt, en zich dan gauw uit de voeten te maken, eer het mannetje dicht genoeg bij is om achterdochtig om je heen te kringen. Bij 't uchtendkrieken zal men hem dan allicht vinden wachten; en het vreemde van 't geval is, dat hij op dezelfde plek staat te wachten waar de roeper gebruikt werd.

Misschien is de plek die men uitzocht om te lokken een moeras in een uitgestrekt bosch, of een beverweitje zonder naam aan een meer of bij een rivier. Ze is als zooveel van die plaatsen, dichtbij of op grooten afstand, en misschien komt het mannetje van ver weg, heeft hij meren, rivieren, venen overgestoken, is hij op zijn tocht door dichte wouden komen breken; maar hij schijnt zich nooit te vergissen, of de herkomst van den kreet niet te kunnen thuisbrengen. Op een stillen nacht heb ik een mannetje antwoord hooren geven van een berg vijf of zes mijlen ver weg; toch stond hij 's morgens vol verwachting op zijn wijfje te wachten bij het stukje open oever waar ik hem geroepen had; en om die plaats te bereiken moet hij of het meer over zijn gezwommen, een afstand van twee mijlen, of er anders met een grooten omweg omheen zijn geloopen. Dat hij van zoover door bosch en water is gekomen en de juiste plaats, uit wel honderd andere aan weerskanten, er uit pikte, lijkt mij niet een zaak van gehoor of ondervinding, maar van *chumfo*, of het zuivere weten.

Nog een merkwaardiger bevestiging van de *chumfo*-leer ligt open voor iedereen, die maar rustig door de groote bosschen gaat bij maanlicht, die zichzelf terugdenkt in den oorspronkelijken toestand van mensch of dier en nauwkeurig op zichzelf let als hij dat doet. Hem, die 's nachts nog nooit door de wildernis getrokken is, staat een treffende, leerzame ondervinding te wachten. Zoodra hij het eerste, onnatuurlijke angstgevoel te boven is, staat hij er verbaasd van zoo levendig als hij is, en zooveel beter als hij hooren en ruiken kan dan hij ooit droomde te kunnen.

In zoo'n oogenblik lijkt het, of ons heele lichaam een heerlijk fijnbesnaard instrument is om zinlijke indrukken op te doen, en onze huid vooral begint te tintelen, en we

DE STADSGRACHT VAN DINKELSBÜHL.

krijgen kippevel alsof ze uit haar langen slaap ontwaakte. En dat „kippevel” krijgen is niet raar of vreemd, zooals wij aannemen, maar volmaakt natuurlijk. De gewaarwordingen, die wij nu in onze onwetendheid met angst voor de duisternis in verband brengen (een latere en zuiver menselijke trap van ontwikkeling, de dieren kennen niet), ze zijn in werkelijkheid het besef van het ontwakende leven. *(Wordt vervolgd).*

DE ST. ANTHONYKAPEL TE 'S HERTOGENBOSCH.

BIJGAANDE afbeelding verplaatst onze gedachten naar Brabant's hoofdstad, Den Bosch. Ondanks de slooping harer oude poorten en bastions is Den Bosch nog een stad in den echten zin gebleven. Aan alle zijden der stervormige omwalling strekken zich weeke, moerassige en lage weilanden uit, rechthoekig versneden als gladde biljartlakens.

Doch vooral in den winter treedt het karakter der vesting, doch dan haast als 'n oorlogshaven, nog duidelijker aan den dag. Dan werpt zich de Maas met haar hulptroepen: Dommel, Aa en Dieze op de omgevende landen en maakt de stad ongenaakbaar als 'n kasteel in zijn ringgrachten.

Onder een ander oogpunt, het vreedzame der kunst, was Den Bosch steeds in voorsprong bij haar Nederlandsche zustersteden. Haar oude vestingwallen vormen nog het kader van middeleeuwsche monumenten, wier gelijke men vergeefs in Nederland zoekt. De oude S. Janskerk, de oude pastorie van S. Pieter met haar wapen van Karel V — ter salvagarde aangeslagen — boven den toegang tot den uitkijktoren, het Kruiskerkkoor, dat over de Dieze schrijdt en zóó Christoffel's dienst vervult, en de oude S. Jacobskerk eindelijk met 'n ooievaarsnest op den steilen Westtop, zijn maar een greep uit de vele. Merkwaardig, dat de kerken zich aan kleine afgelegen pleintjes, ver van 't straatrumoer, verschuilen als de oude basilieken. —

Dat is echter juist niet 't geval met de kapellen. Verschillende ervan lagen nabij den stadswal en de oude poorten: eene lag er bij den Boertschen wal aan d'Oude Dieze, eene bij de Orthenpoort, eene bij de Leuvense poort en ook eene bij de S. Theunispoort. — In de onmiddellijke nabijheid van deze poort en der oude S. Jacob staat nog een laatgothische gevel, als overblijfsel der Anthoniekapel bij de stadspoort van denzelfden naam.

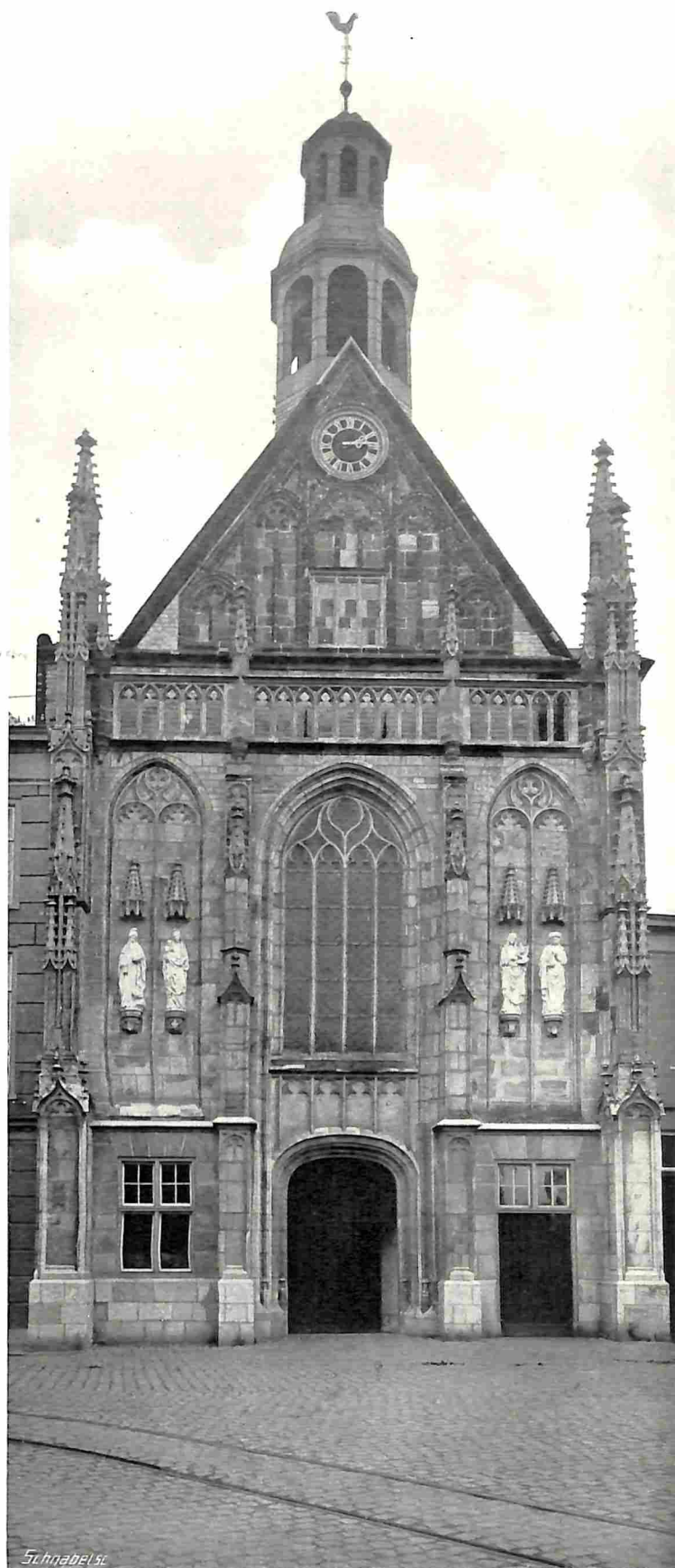
Als er één gevel gunstig staat, om zich in alle zuiverheid van lijnen te toonen, dan is 't zeker die van S. Theunis, welke heel 't Hinthamereinde beheerscht, en die juist op de versnijding van Windmolenberg- en Hinthamerstraat zijn grijze leden uitspreidt.

Nog onlangs heeft hij een degelijke herstelling ondergaan en keerden de beelden van Maria, Magdalena, Margriet en Anthonius Abt, in het front op hun voetstukken weder.

De voormalige kapel en haar nog bestaande gevel dagteekent van het einde der vijftiende eeuw, toen o. a. in Den Bosch gewerkt werd aan de verbreding van het schip der S. Janskerk. Behoudens deze dateering, die op stijlcritiek berust, heeft de kapel weinig historische gegevens omtrent haar ontstaan. De nu nog bestaande gevel is 't eenig overblijfsel der tweede St. Theuniskapel, daar de eerste nog dichter bij den wal aan de St. Theunis- of Bazeldonkpoort stond. Dat vermelden de geschiedbronnen.

De kapel behoorde aan de broederschap van S. Theunis evenals die van S. Joris (in de straat van denzelfden naam) de stichting van het schuttersgilde van S. Joris was. Aan de broederschap van S. Theunis werd een legaat vermaakt in 1429, toen zij ook door Schout en Schepenen van Den Bosch werd goed gekeurd.

Twee eeuwen later, bij het laatste beleg van Den Bosch, leed de kapel — wegens haar nabijheid tot den wal — zóó veel schade door 't geschut van Prins Frederik Hendrik, wiens adjudant op de Donk gelegerd was, dat ze in 1640 werd afgebroken, met behoud alleen van den gevel, die nu nog bestaat en die 't sieraad van 't Hinthamereinde is. Na den afbraak der kapel te hebben verkocht, tegelijk met het vrijgekomen bouwterrein, besloot men den topgevel met een torentje te versieren, en de klokken van de oude S. Jacobskerk — toen buiten dienst gesteld — daarin te hangen. Het renaissance-torentje, dat men in Den Bosch weleens de „peperbus” noemt, voltooit het schilderachtig stadsbeeld aan het einde der Hinthamerstraat. Dr. X. SMITS.

DE ST. ANTHONYKAPEL TE 'S HERTOGENBOSCH.
THANS KANTOOR EN MAGAZIJN.

VAN HOLLAND'S GRENZEN

BIJDRAGE TOT DE GESCHIEDENIS EN DE BESCHRIJVING
VAN NIEUWKOOP C. A.

(Vervolg).

IN het vorige nummer is afgehandeld met het officieele Nieuwkoop. Nu komen wij tot hetgeen ik vond over de geschiedenis der plaats zelve.

Zooals reeds bleek uit de eerste beleening is er in 1408 sprake van Oude en Nieuwe Nieuwkoop. Over naamsoorsprong valt niet veel te zeggen; tal van gissingen, maar meer dan ook niet, zijn daarover geopperd. Nu is het merkwaardig, dat men op oude kaarten, evenwijdig met den tegenwoordigen dijk midden door den Polder een weg vindt aangegeven, genaamd de „Ouden Weg” en overgaande in den

Ouden Dijk, voorbij de Vliet op het gebied van Achttienhoven. Zij, die geregeld de plassen bevaren, zeggen, dat die Oude weg nog waarneembaar is als ondiepte, terwijl overleveringen gewagen van het feit, dat het oude dorp in den Polder lag. Een en ander lijkt mij verre van onwaarschijnlijk en wellicht heeft de meerdere zorg voor de waterkeeringen, sinds ongeveer 1300 aan den dag gelegd door Rijnland, de verhooging van den tegenwoordigen dijk, alsmede, die aan de Mye tengevolge gehad; dit kan de reden zijn geweest voor de opkomst van een nieuw dorp en verval van het oude.

In Noorden was de toestand vrij ingewikkeld. Het lag als een smal strookje lands ingeklemd tusschen Zevenhoven, Wilnis en Achttienhoven. Langs den dijk waren de meeste huizen, links daarvan de kapel, onderhoorig aan de kerk van Nieuwkoop, omringd door eenige hofsteden. De zoogenaamde Noordsche buurt hoorde alleen kerkelijk tot Noorden (evenals Westveen en Achttienhoven) doch verder onder Sevenhoven. Het was een van Nieuwkoop afhankelijk en onaanzienlijk dorp, dat pas in de 18e eeuw tot grooter bloei is gekomen door de verveningen.

Achttienhoven, dat tot lang in de 19e eeuw eene afzonderlijk beheer had en eene gemeente vormde, bestond oudtijds uit 18 hofsteden. In de 17e eeuw ging dit aantal nogal achteruit, tot er slechts 10 overbleven, later zijn die 8 er weer bij gekomen en thans is de toestand nog vrijwel zoo, alleen zijn er eenige kleinere huisjes verrezen.

De Vrije Haak was ook een afzonderlijk leen, naast Achttienhoven gelegen, en bevatte eene hofstede met 14 morgen lands. Toen lange titels in de 18e eeuw in zwang kwamen, werd de Vrije Haak waardig gekeurd mede te tellen onder die van Nieuwkoop's heer, evenals „den Bosch”, waarmee bedoeld wordt het 78 morgen groote gebied, palende aan Achttienhoven en gelegen ten N. van de Boschwatering en niet het Nieuwkoop'sche bosch aan de Nieuwkoop'sche zijde van de Mye bij Achttienhoven gelegen. Dit bosch moet door Johan de Bruyn tusschen 1631 en 1647 zijn aangelegd doch was een eeuw later reeds verdwenen. Blijkens de oude kaarten was er een vrij aanzienlijk gebouw in het bosch en dicht bij de Mye. Wellicht een jachthuis met jagerswoning. De Boschwatering houdt de herinnering nu aan beide nog levendig;

eenig laag struikgewas omtrent de tegenwoordige kooiwoning wijst alleen nog maar de plek aan.

Wij hebben gezien, hoe hertog Albrecht van Beijeren Nieuwkoop zelfstandigheid heeft gegeven. De baljuw en schout was tevens dijkgraaf. Als baljuw zat hij ten gerechte in strafzaken met 9 welgeboren mannen, in burgerlijke zaken als schout met 7 schepenen, als dijkgraaf met 5 heemraden. Al was Nieuwkoop onafhankelijk, het werd volgens de keuren van Rijnland geregeerd, zooals de baljuw-dijkgraaf zelf in eene 9 Augustus 1600 behandelde zaak zegt: En alsoe des in Rynlandt eene ordonantie ende costuyme es en Nyeucoep Rynlants gevolch es....

Eigenaardig was het gebruik dat de eenmaal in de regeering benoemden, niet zooals elders op geregelde tijden aftraden, doch vaak levenslang hunne ambten waarnamen; verder valt op te merken, dat gelijk in de 17e eeuw, eene reeks van leden der familie van Sevenhoven, secretarisschap, schependom en baljuwschap hebben bekleed, in de 18e eeuw de familie Lietaert schier alle ambten van beteekenis bezat.

Oudtijds was landbouw en veeteelt het middel van bestaan, later is, vooral sedert het einde der 17e eeuw, in Nieuwkoop eene groote bedrijvigheid ontstaan op het gebied der smederij. En nog op den huidigen dag wordt er dit handwerk uitgeoefend. Eerst in de 17e eeuw is de veenderij als bedrijf opgekomen; het heeft groote welvaart gebracht, maar nadeelgevolgen tevens. Tweemaal hebben de Nieuwkoopers het gewaagd in den letterlijken zin des woords hun land op te eten; eenmaal is het gelukt dit met profijt te doen, de tweede maal is het deerlijk mislukt en op het terrein der tweede proefneming zullen zij wel voor goed water en moeras in plaats van land houden.

Als wij de kaart van 1631 bezien, dan bevinden wij, dat ten N.W. van Nieuwkoop, op eene enkele plas na, alles land is, en niet eens zulk laag land, dat het gelijk de tegenwoordige Meypolder in lange geeren verdeeld is en met molentjes bezaaid, om het land droog te houden. In 1647 is reeds al het land tusschen Nieuwkoop en Zevenhoven verveend, tot de grens van Noorden toe.

Het land tot turf verwerken en die te verkoopen, was een winstgevend bedrijf geworden en men legde zich met alle kracht daarop toe, zoodat binnen een halve eeuw tijds ééne wijde watervlakte van Aarlanderveen tot Noorden en van Nieuwkoop tot voorbij Nieuwveen zich uitstreckte. De heerlijkheden van het Schoot en de Vrije Hoef strekten zich als armzalige landtongen in die wilde zee uit. Tevens zien wij echter, dat reeds plannen worden gemaakt om het verveende land droog te maken en dit is ten slotte na 60 jaren in het begin der 19e eeuw geschied; het heeft de vruchtbare landouwen, die men thans alom op het spoorwegtraject Aarlanderveen—Nieuwveen ziet, te voorschijn gebracht. Zoo is er partij getrokken van de turf en toch heeft men vruchtbaar land gewonnen, dat nog steeds „de droogmakerij” heet.

Doch de kaart van 1741 leert ons, dat men in den Grooten Meypolder tusschen Nieuwkoop en de Masloot ook al met dit knabbelen begonnen was. Dit werd steeds meer voortgezet naar alle kanten en in het begin der 19e eeuw vooral in het Zuideinde van Nieuwkoop, in Noorden en Achttienhoven. De turfhandel is er dan ook bloeiend gebleven en wordt nog heden uitgeoefend. Hier en daar is nog wat grasland van minderwaardige kwaliteit overgebleven, maar overigens is alles open water (weien) en rietland. Het riet brengt wel wat op, evenals de visscherij en de jacht, maar niets in vergelijking met het verdwenen land. Toch is dit niet zoo erg schadelijk, als het wel lijkt. Het land om Nieuwkoop is bijna uitsluitend weiland, dat 's winters geen arbeid vraagt. Juist dan is het bedrijvig in den Polder; bij het riet-snijden en vervoeren komen vaak handen te kort en bovenal moet men niet vergeten hoeveel schilderachtiger de tegenwoordige toestand is, gezwegen nog van de belangrijke schatten in flora en fauna, die de Polder herbergt. Onderzoek ter plaatse schijnt intusschen uitgemaakt te hebben, dat de bodem niet die waarde bezit, voldoende om de kosten eener droogmaking te wettigen en zoo zal de Polder wel nat blijven.

Natuurlijk had de uitbreiding aan water, scheepmakerij bevorderd en ook dit bedrijf wordt thans nog met succes beoefend, zoowel aan de westzijde als aan de uiterste oostzijde van den Polder.

Foto C. Steenbergh.

HET RAADHUIS TE NIEUWKOOP.

Aan groote gebeurtenissen, van belang om herdacht te worden, is de geschiedenis van Nieuwkoop c. a. niet rijk. Stippen wij slechts aan, hoe de Nieuwkoopers onder hun dapperen baljuw, Hendrik van Sevenhoven met eenen kleinen troep boeren en landlieden in de laatste dagen van 1672 aan de Franschen, die met 3500 man zich een weg door het dorp trachtten te banen, duchtig kloppaven en hen dwongen zich terug te trekken. Het feit vindt men door den heer Regt in het Leidsch Jaarboekje van 1916 beschreven.

Vervolgens dient vermeld het langdurig proces door het Hoogheemraadschap van Rijnland gevoerd tegen Nieuwkoop en beslist door een arrest van het provinciaal hof van 25 November 1872 ten gunste van Nieuwkoop, dat zijne algeheele zelfstandigheid behield.

Zes jaar daarna (1878) werd het dorp in opschudding gebracht door een moordaanslag op den pas benoemden burgemeester, des nachts gepleegd door zijn voorganger. De burgemeester werd niet verwond en heeft Nieuwkoop nog 40 jaar bestuurd; de dader kreeg eenige jaren kerkerstraf.

Ten slotte mag niet vergeten worden de opening van de spoorlijn Alphen—Amsterdam in 1915, waarbij het dorp, dat zelfs nog geene verbinding met andere plaatsen per stoomboot had kunnen verkrijgen ten gevolge der eigenaardige ligging, een eigen station verwierf. Daardoor is de plaats nu beter bereikbaar voor ieder, die iets voelt voor het echt Rijnlandsche landschap. Gelukkig heeft dit nog niet, zooals helaas elders, ten gevolge gehad, dat overmatig bezoek uit de steden het eigenaardig karakter van dit oord geschonden heeft. Vele schilders hebben korteren of langeren tijd deze streek bezocht; laat mij onder hen den grooten J. H. Weissenbruch noemen. Ook thans komen er vele schilders, enkelen hebben er een vast en eigen verblijf.

Onder de merkwaardige gebouwen, dient allereerst vermeld het reeds kortelijk besproken Hooze Huis, waarvan slechts de toren, scheef gezakt op den weeken bodem, over is.

In het begin der 18e eeuw is het huis bewoond door de baljuwen. Reeds bij de geschiedenis der Heeren dezer plaats zagen wij, dat zij meestal elders, zelfs buiten het land vertoefden en het huis is tegen het einde der eeuw zoo bouwvallig geworden, dat het gedeeltelijk gesloopt werd. Toen schijnt het door Vrouwe von Geyr aangeboden te zijn aan de gemeente, die er in de overgebleven ruimte, woongelegenheden aan den veldwachter en ook anderen verstrekke. Toen ook dat gedeelte steeds meer verviel, werd het in 1855 geheel gesloopt, de toren, die er midden in had gestaan bleef alleen en kreeg als naaste buur eene nieuwe school, terwijl de oude, van 1742 dagteekenend, onderwijzerswoning werd. De toren is hierbij herhaalde malen afgebeeld, voorheen en thans. Eene nadere beschrijving lijkt mij overbodig. Boven in de Oostzijde staat het alliantiewapen van Johan de Bruyn en zijne vrouw, (zwaar mishandeld wat betreft de kleuren) en het jaartal van den bouw, 1627. Naast de school is de pastorie en deze omvat een groot deel van den tuin van het huis. Op het pleintje voor den toren zijn nog duidelijk de fundamenten, als verhevenheden in het plaveisel zichtbaar.

Naast het Huis stond de gerechtspaal met het opschrift: Eert God, vreest de Justitie. Zooals schier overal elders, is de paal ook hier verdwenen, die te Hekendorp is de eenig overgeblevene, mij bekend. Tegenover zijne woning liet de Bruyn in 1628 het fraaie, op blz. 68 afgebeelde Raadhuis, nog steeds als zoodanig in gebruik, stichten. De hoogste geveltop prijkt ook weer met het alliantiewapen in steen, doch helaas geheel gewit.

Van binnen hebben de behoeften van den tijd alles achter-eenvolgens gewijzigd, zoodat daarvan niets merkwaardigs valt te zeggen.

Het oude regthuis, meer naar het zuiden toe, is sindsdien meest herberg geweest en nog zoo aanwezig als: de Hollandsche Leeuw.

De oude R. C. Kerk, na de reformatie door de Hervormden in beslag genomen, kennen wij slechts uit twee schilderijen door Beerstraten, waarvan één op blz. 71 is gereproduceerd; zij maakt den indruk grootscher te zijn opgezet, maar niet te zijn volbouwd. Deze schilderijen behooren tot de uiterst weinige afbeeldingen die er van Nieuwkoop bestaan. Tevergeefs heb ik alle openbare en tal van gegevens over bijzondere verzamelingen nagegaan, doch slechts ééne verdere afbeel-

Foto C. Steenbergh.

KIJKJE TE NIEUWKOOP OP DEN TOREN, EENIG OVERBLIJFSEL VAN HET HOOZE HUIS.

ding vermeld gevonden, n.l. een gezicht op het dorp ter plaatse geteekend door J. de Bisschop, in 18e en 19e eeuwse veilingen voorkomend, doch waarvan de tegenwoordige verblijfplaats niet bekend is. Maar de twee zoo schoone sombere stukken door J. Beerstraten vergoeden veel. Deze Amsterdamsche meester vertoefde vaak bij zijnen vriend, den Remonstrantschen predikant Gerard Brandt, die van 1652—1660 te Nieuwkoop stond, waar ook zijn drie bekende zoons geboren zijn en heeft twee maal dit dorpsgezicht geschilderd. Een stuk hangt in de Hamburgsche Kunsthalle, het andere behoort aan den heer Mensing te Amsterdam. Op het Hamburgsche stuk leest men: Nieuwkoop nae 't leven gedaen door J. Beerstraeten. Eene oude aantekening uit eene veiling van 1801 zegt: „op het kerkhof de begrafenis van het kind van den Schout”. Daar Johan van Sevenhoven (zoon van Mr. Cornelis, ook baljuw en schout van 1631—1648, en broeder van Hendrik als de verdediger van Nieuwkoop in 1672 genoemd) van 1648—1661 baljuw en schout was, moet de begrafenis die van een zijner kinderen zijn. Bij ontstentenis van dood- of begraafregisters, valt niet meer na te gaan, den juiststen persoon en het tijdstip van dit feit. Eigenaardig is, dat de kist gedekt is met drie kronen. Nog nooit heb ik dit op oude schilderijen of prenten aangetroffen, doch ik weet, dat in Zuid-Duitschland die gewoonte bestaat, wanneer een huwbaar meisje van ongerepten naam ten grave wordt gedragen, even goed als zij eene kroon krijgt, wanneer zij trouwt.

Het stuk in bezit van den heer A. W. Mensing stelt dezelfde gebeurtenis voor, alleen van uit een ander punt bekeken; doch beide stukken van geheel dezelfde afmeting (90 x 1.26) zijn van bijzonder belang, omdat zij ons de eigenaardige kerk in hare bijzonderheden leeren kennen. Het gebouw is in 1821 afgebroken; de grafsteenen van het koor hebben reeds een eeuw beschutting gemist en de opschriften zijn nog leesbaar, wat een wonder mag heeten. De in 1822 herbouwde kerk mist alles, wat men de moeite waard zou kunnen achten, te beschrijven.

De Remonstranten hebben hier tegen het einde der 17e eeuw eene kerk kunnen bouwen en daar deze gemeente steeds

Foto C. Steenlergh.

GEZICHT OP NIEUWKOOP, MET DEN TOREN VAN HET HOOGE HUIS.

eene der allervoornaamste van dit genootschap geweest is, had de kerk een goed bestaan en de predikant desgelijks. Reeds noemde ik den geschiedschrijver Gerard Brandt als voorganger in het midden der 17e eeuw. De gemeente bezit mooie kronen en avondmaalzilver; het laatste, voor eenige jaren bijkans verhandeld, werd bijtijds gered en is thans in het Rijksmuseum. Nog steeds is dit eene belangrijke gemeente, onder de kleinere ten plattenlande.

Wat de Roomsche Catholijken aangaat, reeds in het begin van Johan de Bruyn's heerschappij, ontving diens houtvester de geloovigen in een huis aan het Zuideinde, polderzijde, waar zij hunne godsdienstplichten konden vervullen. Men zegt, dat die houtvester een vermomd geestelijke was en het kan wel waar zijn; van de schuilkerk aanvankelijk op de bovenverdieping gehouden, later beneden, liep een pad naar de Mye, dat ondanks alle vervening is blijven bestaan. Daar de R. C. boeren uit de Mye daar ter kerke gingen, heette het in de 17e eeuw Paepenpad, en later Oortjespad, daar het pad door de kerk werd onderhouden en elk, die daarvan gebruik maakte en niet R. C. was, een oortje moest offeren voor toegang. Nog steeds betaalt men 2½ cts. (dus 2 oortjes) voor het gebruik maken van dien weg. Waarschijnlijk is na de komst van Johan de Bruyn, ook voor den dienst ten zijnen huize een pastoor aangesteld; de eerste pastoor van Nieuwkoop stierf in 1637 en zijne opvolgers vindt men in het artikel van pastoor Bots, in Bijdragen Bisdom Haarlem deel XII, 1884 opgenoemd. Zij hebben niet veel overlast meer ondervonden en in 1852 is met medewerking der burgerlijke gemeente, dicht bij het middenpunt van het dorp en aan de overzijde van den dijk een nieuw kerkgebouw verrezen. De pastorie is erbij aangebouwd. De kerk in de Mye werd steeds van uit Nieuwkoop bediend tot 1871, toen ook daar eene nieuwe parochie en nieuw kerkgebouw verrees. In het midden der 19e eeuw had de pastoor de gewoonte met een fraai gebeeldhouwd jacht daarheen over te varen.

In Noorden was de kerk, zooals reeds gezegd, van ouds een kapel, onderhoorig aan de kerk van Nieuwkoop; na de reformatie werd er weinig aan veranderd, alleen het koor verdween en daar kwam de ingang. Sinds het uitvenen van de onmiddellijke omgeving, kreeg de kerk een schilderachtig aanzien, vooral vanaf den dijk.

De R. C. kerk werd hier in schuurvorm, eveneens kort na de komst van Johan de Bruyn, opgericht aan den dijk, in den loop der tijden veel verbeterd en in 1883 verrees eene nieuwe kerk, waarvan de hooge spits, uren ver in den omtrek herkenbaar is. Eene fraaie pastorie met tuin sluit zich daarbij aan.

De tegenwoordige bevolking van bijkans 3000 zielen is in meerderheid katholiek, waartoe Noorden veel bijdraagt. In Nieuwkoop zijn de meeste Ned. Hervormden (in politiek, Chr. historisch) en verder zijn er de Remonstranten (liberaal); in Noorden zijn er buiten de R. C. en N. H. veel Gereformeerden. Deze gemeente heeft in Noorden evenals in Nieuwkoop een vergaderlokaal.

(Slot volgt)

W. J. J. C. BIJLEVELD.

VOLKS-ETYMOLOGIE.

I.

ONDER Volks-Etymologie is letterlijk te verstaan de afleiding zooals die het volk, d.w.z. de ongeletterde menigte van de woorden geeft, ze in verband brengende met andere, welke er niets mee uit te staan hebben, afgaande op den klank, zonder rekening te houden met de geschiedenis dier woorden. Intusschen zijn ook geletterden op een zelfde wijze te werk gegaan, in een tijd toen de vergelijkende taalstudie nog niet beoefend werd. Zoo heeft Jofridus Thijs, die, voor zijn dagen, een geleerde was — geleid door een al te vurig Patriotisme, hetwelk er hem toe bracht het Nederlandsch aan te prijzen als „het naeste aen de tael, die in het Paradijs gesproken werd” — willen beweren, dat de naam Adam niet anders was dan ons „adem” en Eva „leven”, enz.

Het moet dadelijk erkend, dat Volks-Etymologie lang niet altijd domheid ver-raadt, maar veeleer proeven aflegt van groot vernuft, verbeeldingskracht en speurzin. Wellicht bewijs ik lezeres en lezer van „Buiten” geen ondienst door eenige voorbeelden van Volks-Etymologie te geven, en waar ik zoo juist onze eerste ouders noemde, denk ik onwillekeurig aan den, een paar bladzijden verder in den Bijbel genoemden, *Zondvloed*, welke, als woord, zeker niets met de zonde te maken heeft, gelijk „men”, d.w.z. de spraakmakende menigte, wil, maar eenvoudig Algemeene Vloed beduidt. Zonde en *Duivel* staan in nauw verband met elkaar, geen wonder dat dit woord lang verklaard werd, zooals Ten Kate in zijn „Legende van Christophorus” deed, waar hij deze laat zeggen „k zoek d'Euvele”, terwijl wij hier te doen hebben met het Grieksche woord Diabolos, d.i. aanklager. Tot de duivelen behoorden ook de „Maar” of kwelgeest ((van het Gothische marzjan, plagen), maar menigeen die het woord *Nachtmerrie* noemt, is geneigd daarbij aan een paard te denken. Over de Maar sprekende denken wij aan het eigenaardige Kerstgebruik in Engeland, hetwelk een jonkman, die een meisje onder een marentak of mistletoe ontmoet, het recht geeft haar te kussen, 't geen aanleiding werd dat men van *Christmass* time soms „Kiss miss” time maakte. Bij Kerstfeest behoorde van ouds de *Deuvekater*, welken Kiliaen reeds omschreef als „libum quod natalitiis Christi datur”, d.w.z. koek, die op Jezus'geboortedag wordt gegeven. De geleerden zijn het over het eerste deel van het woord nog altijd niet eens, terwijl „kater” een vervorming van het oude „kahr”, koek, is; maar het volk wist wel raad en verklaarde het woord als „deux fois quatre” of tweemaal een broodje van vier stuiver. Voorts, om nu weer op de *Nachtmerrie* terug te komen, worden met deze, in de bekende versregels van Broeder Geraert (14de eeuw):

Duvele, die zijn in de lucht

Coubouten, alven nickers, maren,

de Alven genoemd, die den mensch kwelden door allerlei bedriegelijke beelden, hetgeen er toe leidde, dat het getal *El*, d.i. één lif (Engelsch: eleven) een slechte reputatie kreeg. Het zoeven genoemde „Kahr” lijkt veel op „kraak” en doet mij daarom aan *Kraakporselein* denken, dat zóó heet omdat het uit Japan en China in Spaansche en Portugeesche „car-raca's” aangevoerd werd. De ongeletterde menigte dacht echter aan porselein zoedun, dat het kraakt als men 't aanpakt. Het woord kraak vinden wij nog in Meijer's gedicht „Heemskerk”

Dat vrij uw oog van fierheid blaak

Bij d'aanblik van die reuzenkraak,

Die uit den vloed rijst als een eiland.

Een ander soort aak heette *Samoreus*, een herinnering aan Sambre en Meuse, naar welk type van schepen de Amsterdamsche Hooge Sluis Samoreuzen Sluis werd genoemd, welk woord door de Franschen verbasterd werd in „Pont des Amoureux” daar ook zij het woord Samoreus niet kenden, maar het wel hun aandacht getrokken had hoe vaak geliefden het stadsgewoel ontvluchtten om hier elkaar zoete woordjes

in 't oor te fluisteren! En nu denk ik onwillekeurig aan den *Franschen titel* van een boek. Een onzer dichters zei er van — ik hoop dat de zetter van dit artikeltje mij de aanhaling vergeve —

'k Bedoel het Schutblad vóór den titel
dien 't gebroed
Der zettters „Fransch” noemt, schoon 't
„voorhandsch” wezen moet.

Voor al de Fransche woorden, die in onze taal burgerrecht verkregen, moesten het ontgelden. De oude horlogesleuteltjes, in den vorm van een ster, uit den tijd toen wij nog geen remontoirs kenden, heetten *passe-partout*, maar dikwijls hoorde ik ze, in mijn jeugd, „pas maar toe” noemen, terwijl ik nu nog altijd *gealimenterden*, d. w. z. door armbestuur bedeedden, als „gearmenteerden” hoor aangeduid worden. Zoo spreekt het volk nog steeds van een „brandkar” in plaats van een brancard en *Sennebladen* (foliae Sennae) worden nog altijd zonder blikken of blozen „Zenuwbladen” genoemd, hoewel zij voor heel wat anders dan voor zenuwen worden toegediend. Van zijn onkunde in zake taalkennis werd alzoo menig een de *dupe* — het volk spreekt bij voorkeur van de „diepte” der historie — Gaarne geef ik hiervan in een volgend artikeltje nog eenige sprekende en aardige voorbeelden.

F. W. DRIJVER.

De Bloembladen van Lao-Tze.

19) DOOR J. ALLAN DUNN.

HIJ was niet bij machte zijn leven terug te brengen tot het pad zonder belemmeringen, dat hij gevolgd was, voor hij haar ontmoette, en hij vond weinig voldoening bij zichzelf, dat hij zich als een ingebeelde zwakkeling moest beschouwen.

Toen het twee uur was stond hij op, en tuurde door den mist, waardoor de dichtbij zijnde Farallone eilanden aan zijn oog werden onttrokken. Het weer verergerde zijn eigen sombere stemming, ofschoon hij trachtte deze van zich af te zetten. Binnen een paar uren zou hij in het Palace-Hotel zijn, om zijn instructies in ontvangst te nemen voor den laatsten stoot. Hij nam zich voor een taxi te nemen naar den trein, het oponthoud in Chicago aan het station van den afgaanden trein door te brengen; dan weer een taxi te nemen en direct naar Mac Vea's adres te rijden. Op deze wijze zou het gevaar gering zijn; zoo noodig zou hij een salonrijtuig nemen. Misschien zou Claire Arden zich in denzelfden trein bevinden? Hij vervloekte zichzelf in stilte, dat hij toestond, dat zij telkens de overhand verkreeg in zijn gedachten. Als hij maar eenmaal den talisman had afgegeven en de vijftig duizend dollar in handen had, had hij met het geheele avontuur afgedaan.

Terwijl hij langs het in nevel gehulde dek slenterde, maakte hij in gedachten voorbereidselen en plannen voor Burma, en haalde zich de rivierbedding waar hij de zoo waardevolle bittersteenen wist, voor den geest. Misschien zou Walton wel in New-York zijn en niets bijzonders om handen hebben. Het was best mogelijk. Hij wist waar hij hem zoeken moest en zij zouden de reis samen kunnen ondernemen. Walton's opvattingen over de vrouwen zouden prachtig met de zijne overeenkomen; en Claire Arden zou uit zijn leven verdwijnen. Het viel hem echter moeilijk, om aan deze zaak zijn aandacht te schenken met de vroegere energie.

Het sloeg drie glazen en hij begaf zich naar Redding. De toekomst van den dokter kon hem niet meer schelen. Hij besloot hem zijn spuitje en pillen terug te geven en hem zooals hij had verzocht, naar den duivel te laten loopen, zooals hij dit zelf verkoos. Zooals hij nu alles had beraamd, zou het voor iedereen moeilijk zijn hem aan te vallen; toch zou hij waakzaam blijven, en indien Redding weer zijn pad mocht kruisen, moest hij voorzichtig zijn! Hij nam zich voor, hem dit te zeggen, en de zondaar moest het dan maar zelf

klaarspelen met de bedreigingen der *T'au-t'ie*. Redding bevond zich niet in zijn hut. Het bed was niet opgeslagen, ofschoon het te zien was, dat men er op had gelegen. Zijn reisgoed was waarschijnlijk in den handkoffer, welke, met riemen dichtgesnoerd, op den divan stond. Het was vreemd. Op dit uur bevond Redding zich meestal in onrustige stemming en wachtte op zijn dosis morpine. Het was mogelijk, dat de opwinding van het aan land gaan als tijdelijk stimulans had gewerkt, dacht Keeler.

Het werd tien uur; de loods was opgepikt, en zij voeren nu de „Gouden Poort” in. Redding was niet verschenen en Claire Arden nog beneden.

Toen, komend van het „Engelen eiland,” de quarantaineboot naar hen toestoomde, kwam zij in reistoilet aan dek, en trad dadelijk op Keeler toe.

„Vaarwel,” zeide zij „ik denk niet, dat wij elkander zullen weerzien.”

Zij was bleek, en haar oogen verrieden, dat ook zij een slapeloozen nacht had doorgebracht. Keeler hield haar hand stevig omvat.

„U zei mij, dat het u aangenaam zou wezen, mijn vriendin te zijn,” sprak hij. „Is er iets voorgevallen dat U van meening heeft doen veranderen? Zoo niet, dan zou ik graag weten, waar ik u kan vinden. Ik ga naar New-York.”

„Ik ook. Maar u legt mijn woorden verkeerd uit. Ik zei, dat ik wenschte uw vriendin te *kunnen* zijn.”

„En?”

„Ik zie, dat dit niet mogelijk is. Het spijt mij. Vaarwel. Denk niet, dat ik ondankbaar ben.”

„Ik zal u weerzien,” antwoordde hij met plotselinge heftigheid, welke haar deed blozen.

„Ik zal mij niet als reisgenoot aan u opdringen, maar dit alles zal geen einde maken aan de mogelijkheid op een vriendschap welke reeds had kunnen bestaan. Ik zal u terugzien en een onderhoud met u hebben. Binnen kort ben ik weer mijn eigen heer en meester. Ik zal u als u in New-York bent, vinden waar u ook zult zijn. U bent een moeilijk persoontje om ter zijde te schuiven, weet u dat wel?” vervolgde hij schertsend, daar hij zich eensklaps bewust werd van zijn heftigheid.

„Misschien,” antwoordde zij, en wendde zich af.

Hij volgde haar niet, daar hij onderzoeken wilde, wat er van Redding was geworden. Keeler was de laatste die de stoomboot verliet, maar Redding scheen als van de aarde weggevaagd. Hij vroeg overal naar hem. Zijn handkoffer was door een hofmeester aan den administrateur afgegeven, die met den afkeurenden blik van iemand wien men een welverdiende fooi heeft onthouden, meldde dat hij zijn passagier sedert den vorigen avond niet meer had gezien. De administrateur haalde de schouders op, en wilde niet verder op het geheimzinnige van de zaak ingaan.

Deze loste zich van zelf op, toen Keeler, na met succes

GEZICHT OP NIEUWKOOP, MET LINKS, DE IN 1821 AFGEBROKEN KERK.
[Naar de schilderij van J. Beerstraten in 't bezit van den heer A. W. Mensing.

de reporters te zijn ontkloopen, zijn bagage redde uit de handen der douane-beambten. Toen hij in een taxi langs het Embarcadero naar het Palace Hotel reed, zag hij drie oliemannen uit het olieruij der „Cathay” die als eenig doel blijkbaar den naasten kroeg schenen te hebben. Een hunner droeg het eenigszins afgedragen en opzichtige geruite pak, dat Redding had gedragen. Keeler's heldere geest deed hem oogenblikkelijk de waarheid vermoeden. De dokter had den man omgekocht om van kleeren te verwisselen. Op dit oogenblik, meende Keeler, zoekt hij zeker naar den een of anderen gewetenloozen apotheker.

Er lag een uitvoerig telegram voor hem in het Palace Hotel, als antwoord op het zijne, uit Shanghai verzonden. Zijn reis tot aan New-York was in alle bijzonderheden voorgeschreven; en het maakte zelfs melding van het oponthoud in Albany, en het nemen van een lokaaltrein waarmee hij tegen het vallen van den avond in New-York zou aankomen. Hij moest aan het station een rijtuig nemen en dadelijk seinen. Het telegram eindigde met een herhaalde aanmaning, om toch vooral voorzichtig te zijn. Keeler was te breed van opvatting, om zich hierover beleedigd te achten, en verdiepte zich in plannen om zijn voorzorgsmaatregelen uit te breiden.

Naar alle waarschijnlijkheid werd Mac Vea's huis bewaakt, of ter wille der zeven bloembladen die hij reeds bezat, of om de aflevering van het achtste bloemblad te verhinderen. Keeler was aangewezen op een salonrijtuig en een restauratiewagen, en als hij hierna een taxi nam, leek het wel dat nu het grootste gevaar van de reis was bezworen, ofschoon niet geheel ter zijde geschoven, indien er tenminste niet op Mac Vea's drempel een aanslag op hem werd gedaan.

Hij nam een kamer, kocht aan de kiosk New-Yorksche couranten en tijdschriften, bestelde door middel van het bureau een salonrijtuig, maakte nog eenige voorbereidselen, en nam zich voor, de vijf uren die hem restten voor het vertrek van den trein, met lezen door te brengen.

Het „Palace Hotel” te San Francisco, het beroemdste van alle Westersche *Caravan-serais*, was na den laatsten brand dien het had getroffen, herbouwd. Het heeft verscheidene verbeteringen ondergaan, maar toch, met nog andere eigenaardigheden uit vroeger dagen, den grooten palmenhof, in het midden van het gebouw, behouden, welke omringd is door galerijen, vanwaar de gasten het gezicht hebben op de schitterende, maar vaak vreemdsoortige menschenmassa, beneden verzameld. Want, ofschoon jammer genoeg, de tijden een zeker soort *étiquette* in het leven hebben geïmplementeerd op het gebied van kleeding, waardoor de mijnwerker niet meer met hooge laarzen en in een rood hemd verschijnt, de rancher van zijn sombrero en kletterende sporen afstand heeft moeten doen, wordt het stilzwijgend toegelaten, dat alle soorten van menschen hier schouder aan schouder staan, die ofschoon zij morgen rijk kunnen worden, heden arm zijn, zich vermengen met de aristocraten van Nob Hill, en de rijke toeristen. De gezichten der mannen zijn reeds iets buitengewoons en hun handelingen vaak karakteristiek. Deze groote verscheidenheid geeft aan het hotel zijn bijzondere reputatie, welke op gelijksoortige plaatsen wordt gevonden, overal waar een stad op een kruispunt van wegen werd gebouwd. Het zelfde kan men zeggen van Singapore, Caïro, van elke plaats waar avonturiers heengaan en „en route” samenkomen, onverschillig of zij de fortuin zoeken, of geld verwkisten. Dit alles wordt door een goede administratie erkend en aangemoedigd, en zij heeft aan dit vreemdsoortige *mélange* nog iets eigenaardigs toegevoegd, dat zij zelf heeft bedacht. Zoo b. v. de Chineesche bedienden van het „Palace Hotel” en ook in het „St Francis” die door den foyer slenteren in veel rijker gewaden, dan hun betrekking feitelijk medebrengt. Zij zijn meer schilderachtig, dan wel bruikbaar, en vervullen kleine plichten die eigenlijk niets te beteekenen hebben, en hierdoor misschien belangwekkend schijnen.

Sing, van het „Palace Hotel” bijvoorbeeld, is een groote man, die zijn groene wambuis en rooden broek van brocaat

op een wijze draagt, welke het feit eenigszins verbergt, dat men hem soms zou kunnen zien strijken met een ultra-modernen stofzuiger over de vachten, waarop onachtzame rookers hun asch hebben laten vallen.

Keeler had Sing een onverschilligen blik toegeworpen, voor hij zich met de lift naar zijn kamer liet brengen. Het was niet dezelfde man die er geweest was, toen hij zich de laatste maal in de stad had opgehouden, maar zonder zich verder hierin te verdiepen, meende hij, dat er waarschijnlijk twee menschen noodig waren voor den dag- en nachtdienst, of dat de administratie weer een nieuwen Chinees had aangenomen. Hij dacht hier nu echter niet verder aan, zat behaaglijk in zijn leuningstoel te lezen, en verdiepte zich in de verouderde tijdschriften en couranten, eindelijk weer eens in contact komend met zaken en denkbeelden der Nieuwe Wereld. Zoo gingen in volle tevredenheid eenige der uren voor het vertrek van zijn trein voorbij. Hij beantwoordde vluchtig een tikje op zijn kamerdeur, en was niet bovenmate verwonderd, een bontgekleurde en robuuste Chinees te zien staan, die een enveloppe in de hand hield. De man gleed geruischloos binnen op zijn vilten schoenen, en glimlachte eerbiedig.

„Mijnheer Keeleh,” vroeg hij. „Mijn naam Ah-Lee, ik portier deze verdieping. Een juffie mij zeggen, u geven dit briefje, zeggen mij geven ik zelf. Misschien antwoord van u, zij zeggen.”

Hij bleef daarop in de houding staan van iemand die een goede fooi heeft ontvangen en nu een tweede van iemand anders verwacht.

„Goed, geef maar hier,” zeide Keeler, en zonder op te staan strekte hij de hand uit naar het stuk papier. Ah-Lee reikte

hem het briefje over, maar juist op het oogenblik dat Keeler's vingers het bijna aanraakten, liet de Chinees het vallen. Hij maakte een beweging als wilde hij bukken, en geheel werktuigelijk deed Keeler hetzelfde. Toen greep Ah-Lee Keeler's hand met vingers die van staal schenen te zijn en drukte diens handwortelbeentjes samen met een kracht, even groot als die van Keeler's eigen hand. Op hetzelfde oogenblik gaf hij een ruk en stoot, waaraan door zijn kracht bijna geen weerstand

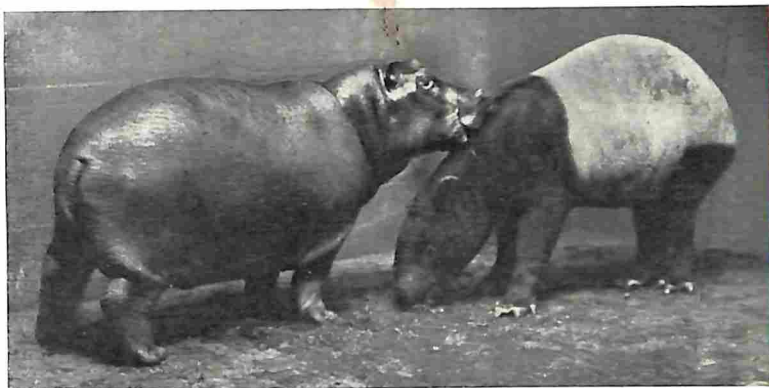
was te bieden, lichtte Keeler letterlijk van zijn stoel op en trok hem naar voren. Ergens vandaan, misschien wel uit een der wijde mouwen, verscheen een lang mes, dat in zijn andere hand glinsterde.

Keeler echter was niet zoo gemakkelijk te verschalken na de pijnen van den eersten onverwachten greep. Hij wist een en ander af van *jiu-jitsu*, in elk geval genoeg, om het voornaamste principe hiervan toe te kunnen passen, n.l. het beantwoorden van kracht, door geen weerstand te bieden, en de nederlaag in gunstiger positie te veranderen door de kracht van zijn tegenstander te benutten. Keeler kwam den ruk halverwege tegemoet en veranderde deze in een stoot welke den Chinees verraste en hem het evenwicht deed verliezen.

Terwijl zij achteruit wankelden, sprong Keeler, wiens hand nog als in een schroef werd vastgehouden, achter den rug van zijn aanvaller en wrong met een plotselinge bovemenschelijke krachtsinspanning Ah-Lee's hand en pols in de holte tusschen diens schouderbladen, terwijl Keeler's hand zich tusschen het lichaam van den Chinees en den opgeheven arm welke het mes zwaaid, wrong. Hij greep hem juist beneden den elleboog vast, en drukte zijn eigen vingers in de harde spieren, in een poging om den voorarm naar omlaag te werken.

De man was een reus. Keeler voelde zijn spieren rijzen en dalen en zich onder het zijden buis spannen, toen hij trachtte Keeler met een kolossale krachtsinspanning over zijn hoofd te werpen, en door het onverwachte dezer handeling gelukte het hem, diens voeten van den grond te lichten.

(Wordt vervolgd).

Fct. C. Steenbergk.

TWEE VRIENDEN. JEUGDIG NIJLPAARD EN TAPIR.